

Hidrogeológia BSc

Dr. Szűcs Péter, egyetemi tanár

Miskolci Egyetem,

Hidrogeológiai – Mérnökgeológiai Tanszék

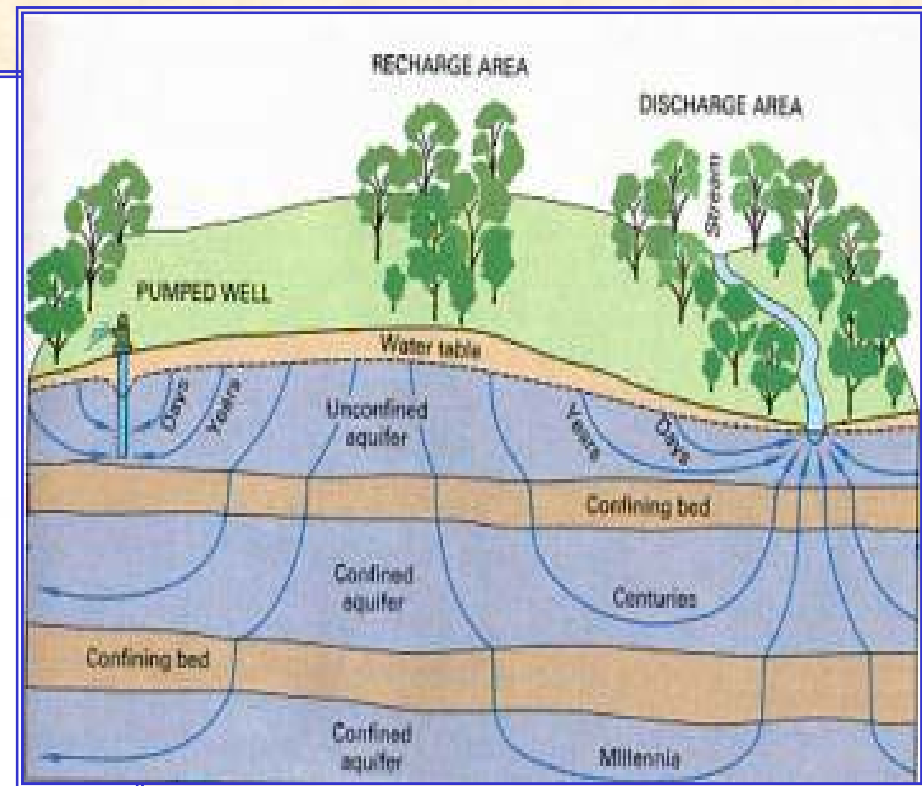
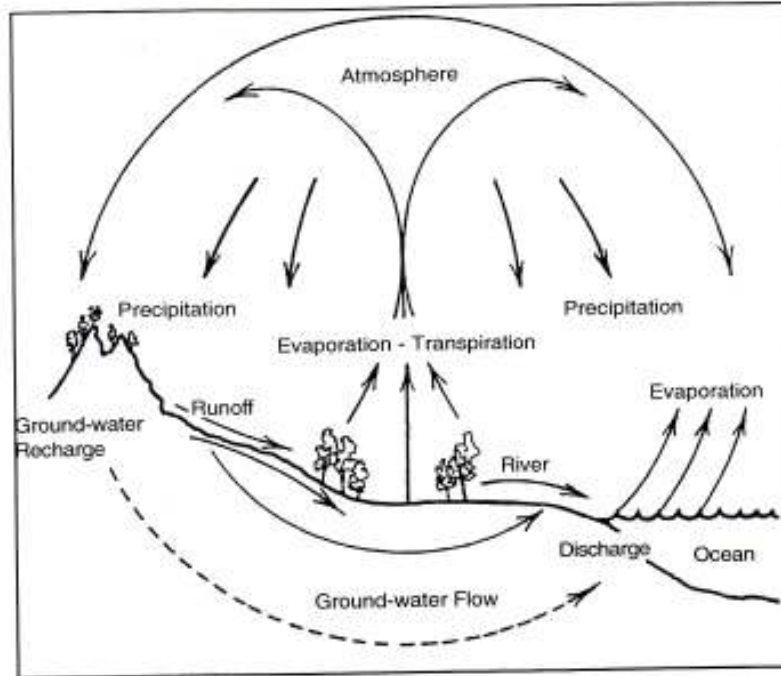
1. rész

Alapfogalmak és definíciók

Hidrológia, hidrogeológia

- **Hidrológia:** A Föld és a víz kapcsolatával foglalkozó tudomány, vízkörforgalom
- **Hidrogeológia:** Alkalmazott földtan, a Föld és a víz kapcsolatával foglalkozik a felszín alatt, a litoszférában

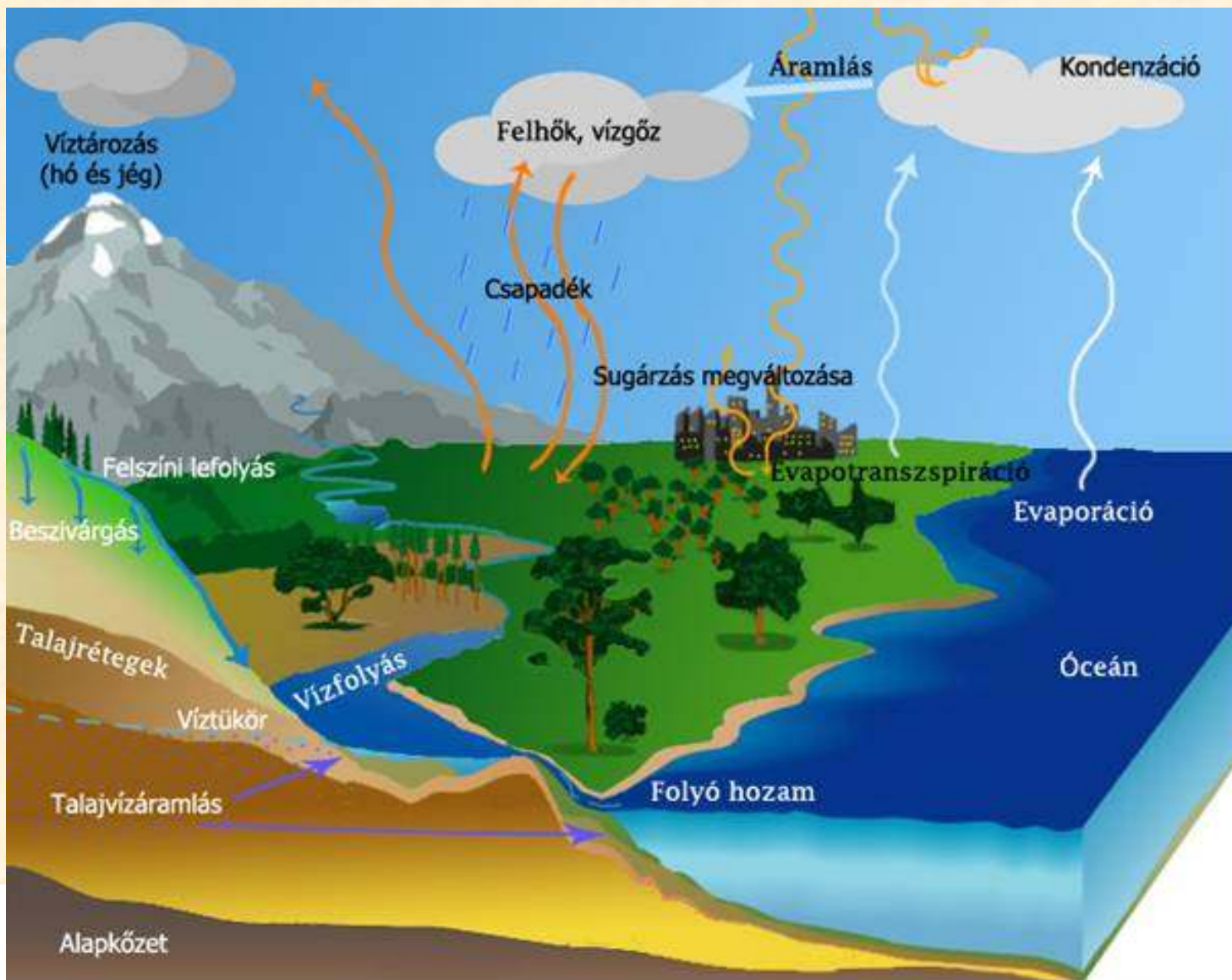
Hydrogeologic cycle (reprinted with permission from "Principles of Hydrology" by John D. Hewlett. Copyright ©, 1982 by The University of Georgia Press. All rights reserved).

- vadózus és juvenilus vizek

Hidrológia, hidrogeológia

Vízészletek a Földön

Water resources (source: Nace, 1967).

Water Source	Volume (km ³)	% of Total Water
Oceans	1,320,000,000	97.3
Ice Caps and Glaciers	29,200,000	2.14
Ground Water	8,350,000	0.61
Freshwater Lakes	125,000	0.009
Saline Lakes	104,000	0.008
Soil Moisture	67,000	0.005
Atmosphere	13,000	0.001
Rivers (average volume)	1,250	0.0001
Total (rounded)	1,360,000,000	100

Water resources.

Water Source	% of World's Water Supply	% of World's Fresh Water Supply	% of Available Fresh Water
Oceans	97.3	0	0
Ice Caps and Glaciers	2.14	77.3	0
Ground Water	0.61	22.1	98
Freshwater Lakes	0.009	0.33	< 2
Soil Moisture	0.005	0.18	0
Atmosphere	0.001	0.03	0
Rivers	0.0001	< 0.004	< 0.015

A víz körforgása: 396000 km³/év

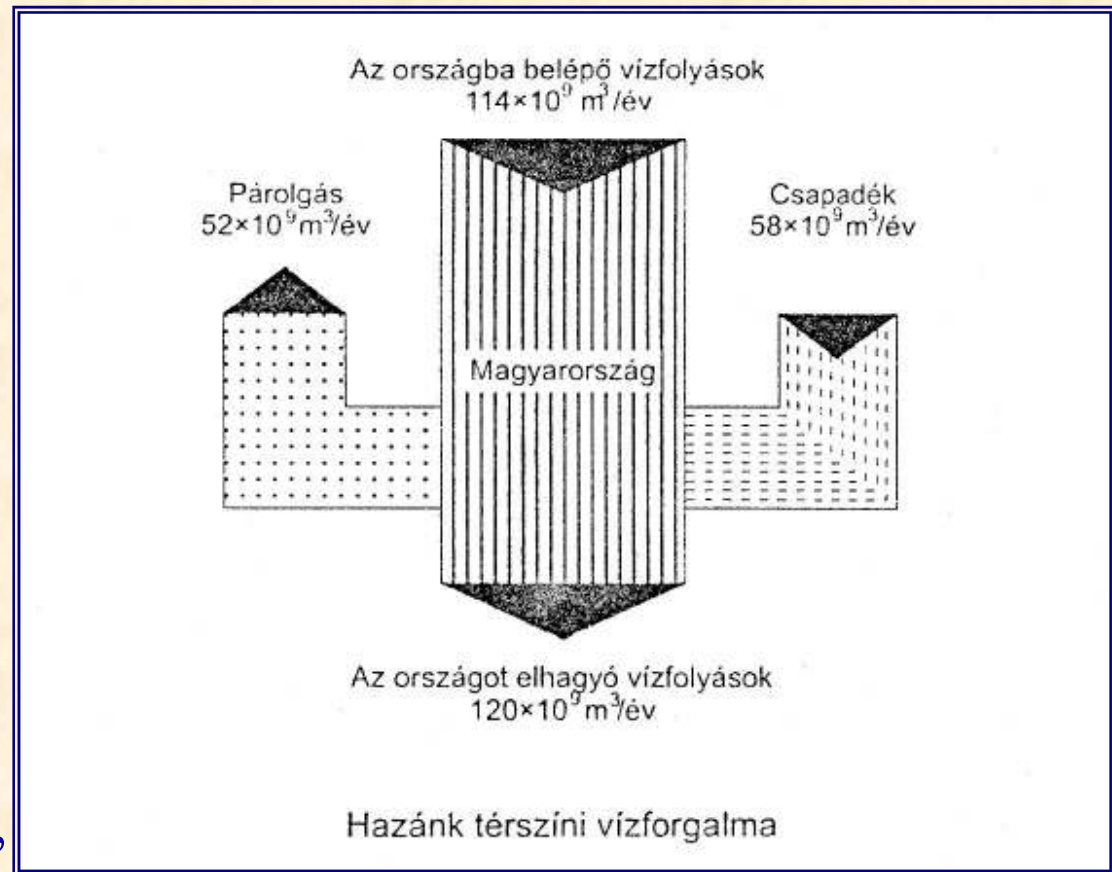

Vízkészletek a Földön és Magyarországon

Kanada:
a Föld lakosság 0.5 %-a,
az édesvízkészlet 20 %-a

Kína:
a Föld lakosság 20 %-a,
az édesvízkészlet 7 %-a

Magyarország:
felszíni vízkészlet: 120 km^3 ,
FAV készlet: 3000 km^3

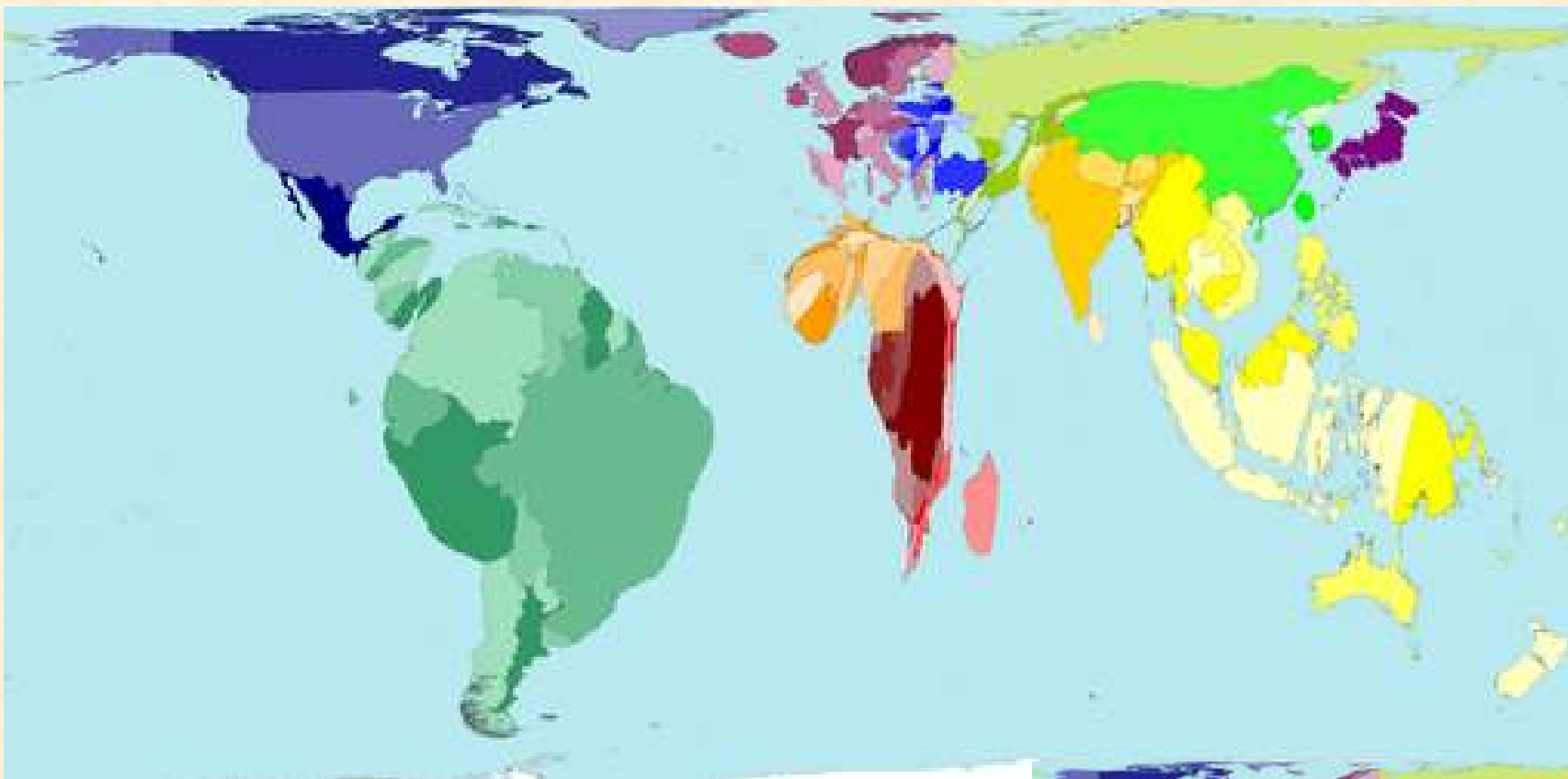
Egy évi szükséges vízmennyiség a Földön:
 $6 \cdot 10^9 \cdot 2 \cdot 10^{-9} \cdot 365 \text{ km}^3/\text{év} = 4000 \text{ km}^3/\text{év}$

Vízkészletek eloszlása a kontinenseken

Vízkészletek eloszlása a kontinenseken

<http://www.worldmapper.org/>

Vízkiészletek eloszlása a kontinenseken

Kanada

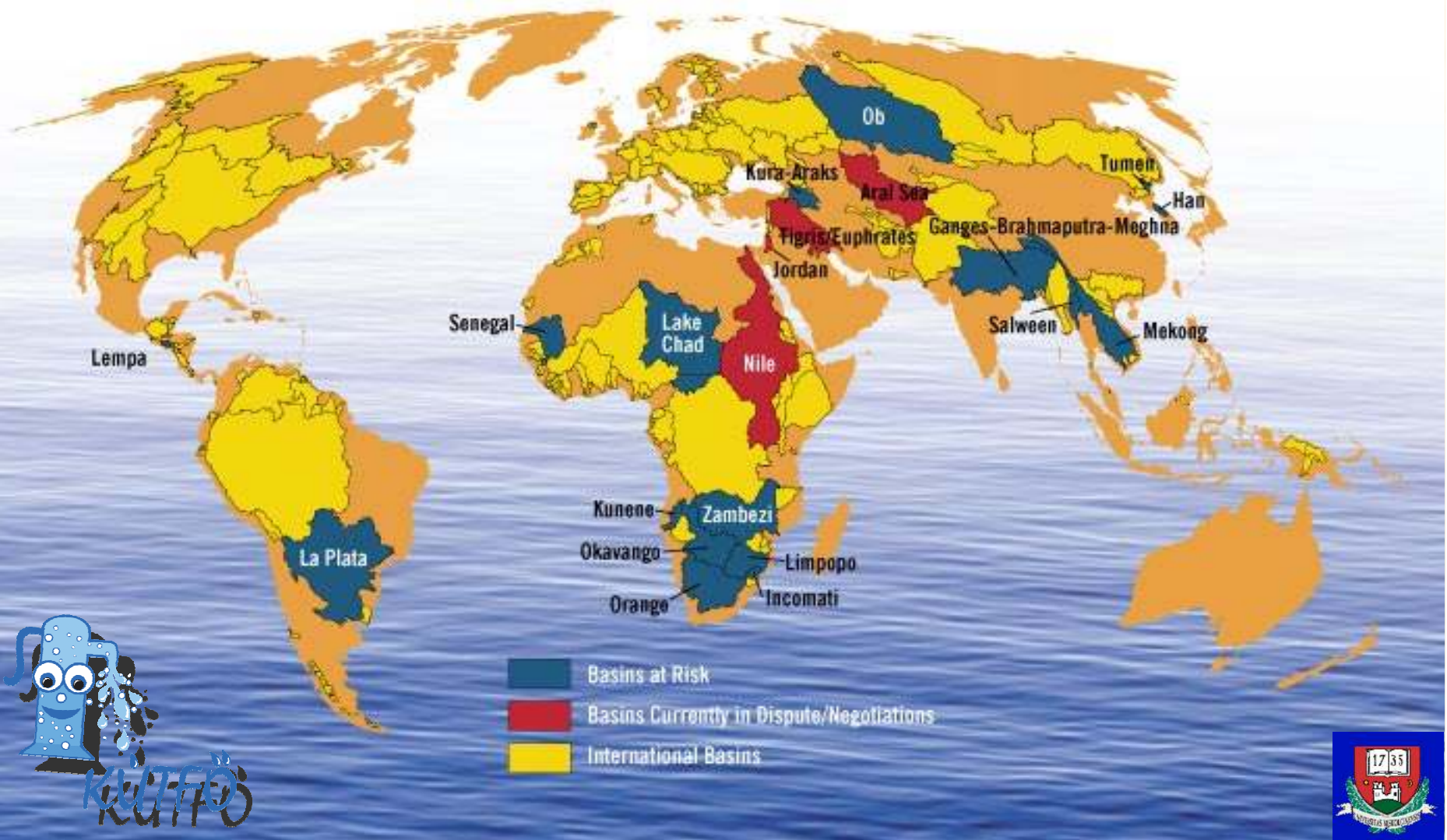
Vízkészletek eloszlása a kontinenseken

Eritrea

**“Fierce competition for fresh water may well become a source of conflict & wars in the future.”
Kofi Annan, March 2001**

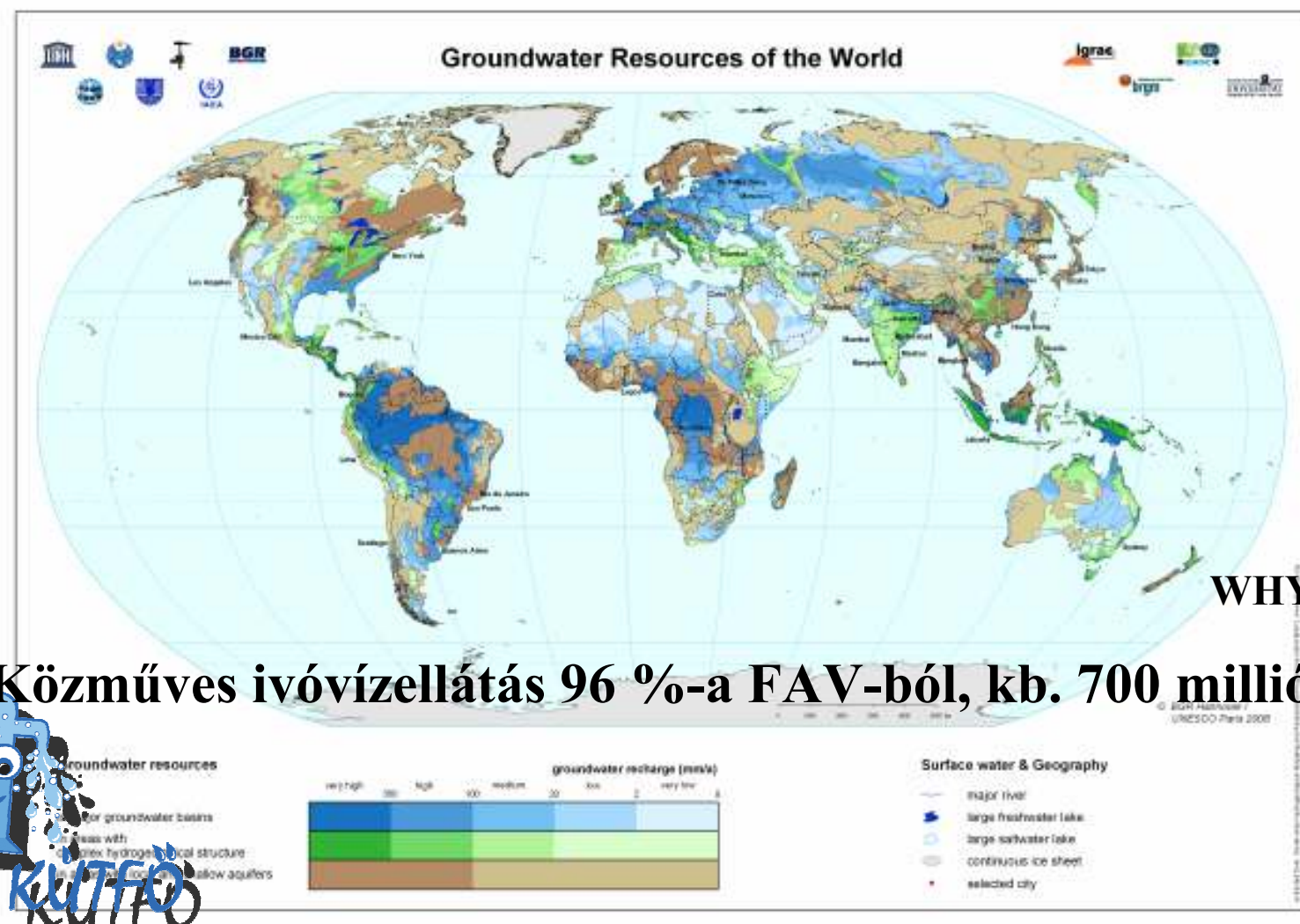
Felszín alatti vizek a vízellátásban

A felszín alatti vízkészletek szerepe az ivóvíz-ellátásban napjainkban.

Világ több mint 50 %-ban FAV

Európa több mint 75 %-ban FAV

Magyarország több mint 96%-ban FAV

WHYMAP, 2008

Közműves ivóvízellátás 96 %-a FAV-ból, kb. 700 millió m³/év

Speciális hidrogeológiai viszonyok a Duna vízgyűjtő területén belül a Kárpát-medencében

Hidrológiai szempontból a Föld egyik legzártabb medencéje

Hazánk folyóinak sokévi középvízhozama

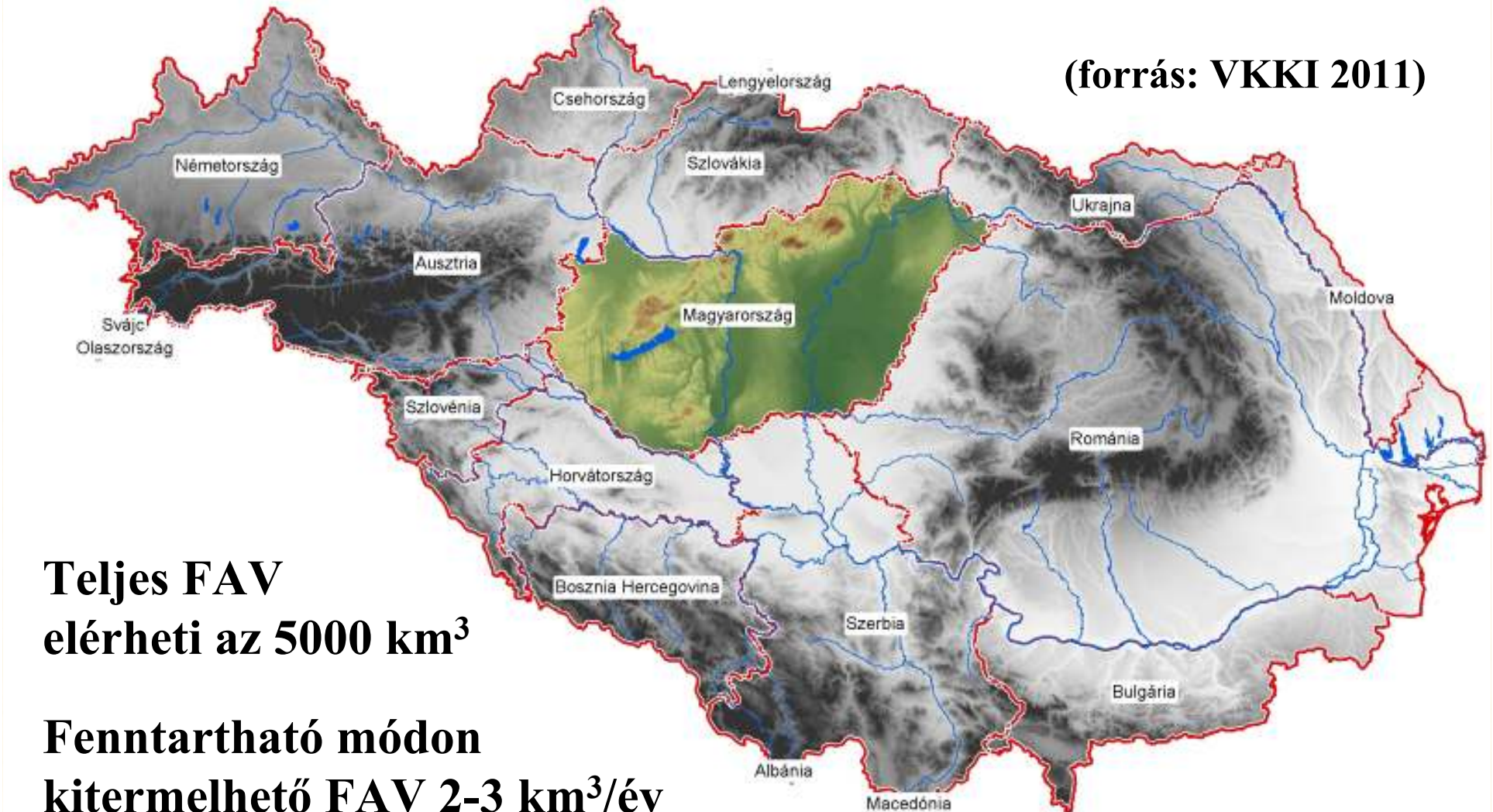

Felszíni vizeink 96 %-a külföldről érkezik hazánk földjére

Speciális hidrogeológiai viszonyok a Duna vízgyűjtő területén belül a Kárpát-medencében

(forrás: VKKI 2011)

**Teljes FAV
elérheti az 5000 km³**

**Fenntartható módon
kitermelhető FAV 2-3 km³/év**

Közműves ivóvízellátás 96 %-a FAV-ból, kb. 600 millió m³/év

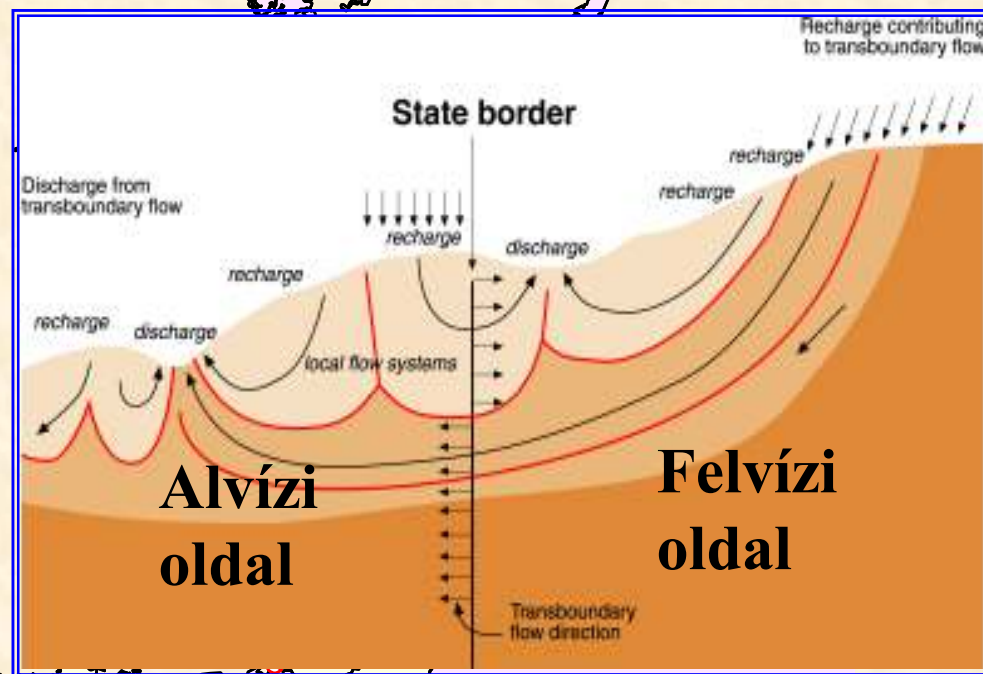
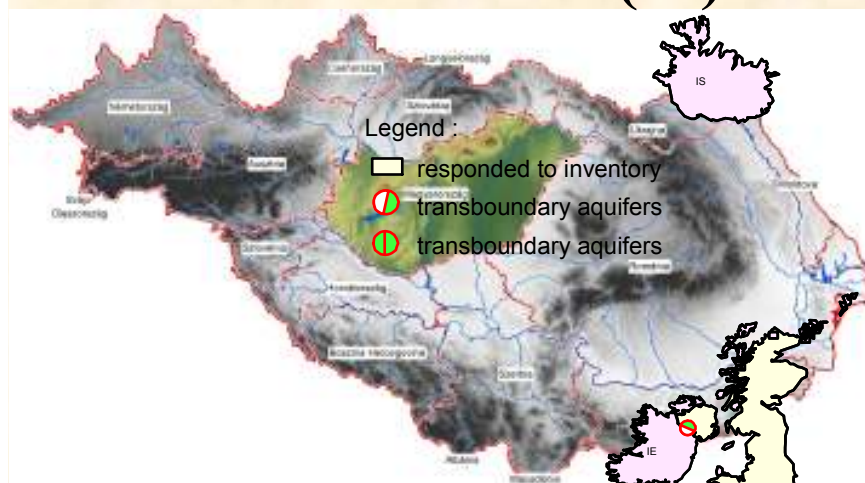

Speciális hidrogeológiai viszonyok

Forrás: UNECE

Felszín alatti víztestek: 185

Határral osztott: 40 (96)

Magyarország

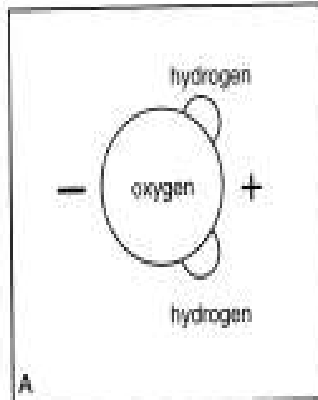
Közműves ivóvízellátás 96 %-a FAV-ból, kb. 700 millió m³/év

Fajlagosan a legtöbb határral osztott felszín alatti vízbázis Európán belül

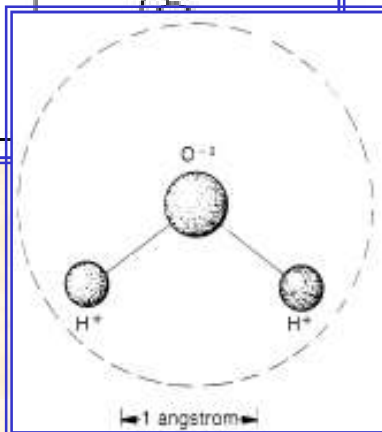
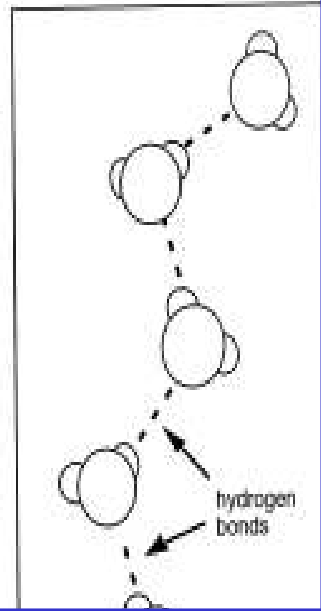
A víz speciális tulajdonságai

WATER MOLECULE

A. Single water molecule with covalent bonds.

B. Chain of water molecules with hydrogen bonds.

Facts about water.

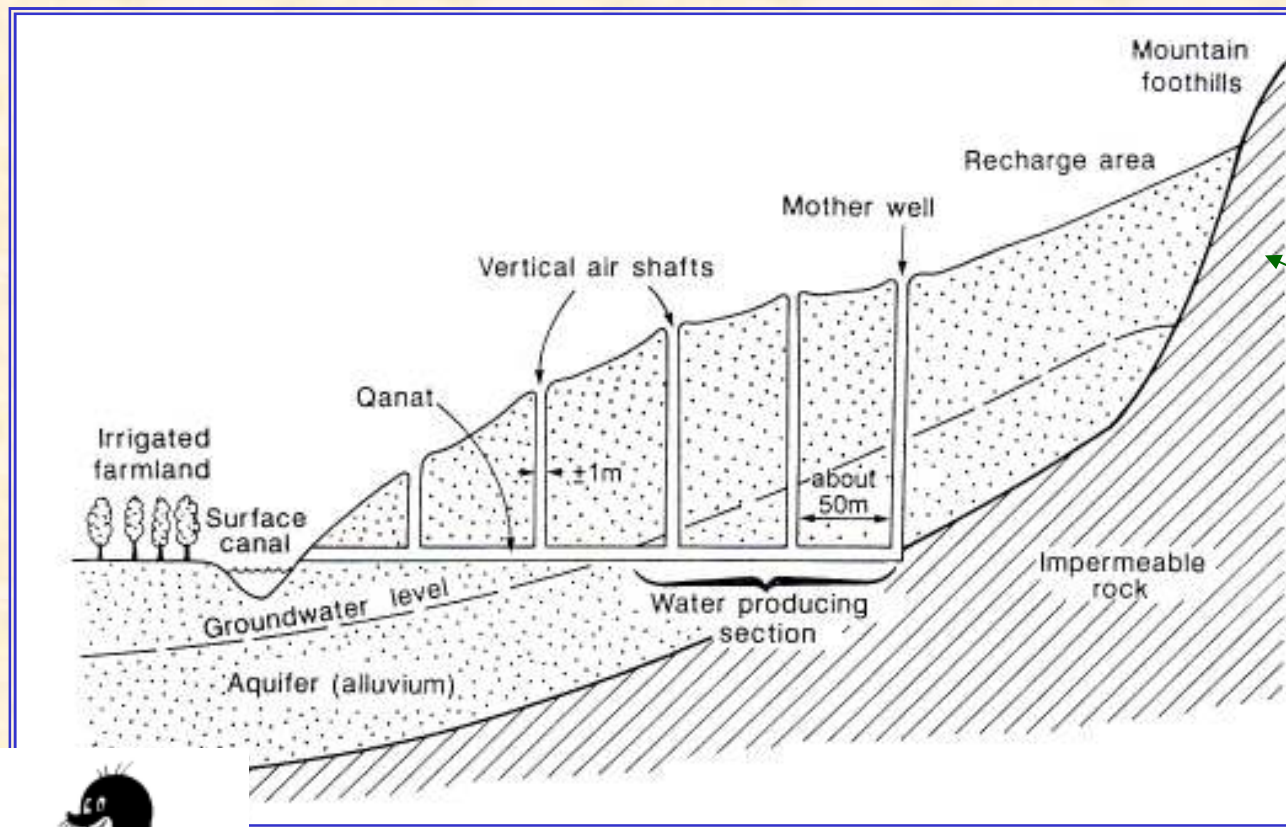
	*Typical Values	
	English	Metric
Freezing point:	32°F	0°C
Boiling point:	212°F	100°C
Surface tension at 20°C:	0.00497 lb/ft	0.0728 N/m 72.8 dynes/cm
Heat of vaporization:		absorbs 540 cal/g
Heat of condensation:		releases 540 cal/g
Heat of fusion (melts ice):		absorbs 80 cal/g
Elastic modulus at 20°C:	3.19×10^5 lb/in ²	2.20×10^9 N/m ²
Compressibility factor of water		0.000003
Compressibility of water	3.3×10^{-6} in ² /lb	4.6×10^{-10} m ² /N 4.8×10^{-11} cm ² /dyne
Specific heat:		1.0 cal/g-°C
Density at 3.98°C (fresh):	1.94 slug/ft ³	1.000 g/cm ³ 1000 kg/m ³
Density at 3.98°C (ocean):	1.99 slug/ft ³	1.025 g/cm ³
Specific gravity at 3.98°C (fresh):		1.000
Specific gravity at 3.98°C (ocean):		1.025
Specific weight of water	62.4 lb/ft ³	9800 N/m ³
Dynamic viscosity	2.04×10^{-5} lb-sec/ft ²	1.02×10^{-3} N • s/m ²
Kinematic viscosity	1.059×10^{-5} ft ² /sec	0.0984×10^{-7} m ² /sec

*Typical values are generally obtained at 4°C, 20°C or 25°C.

A hidrogeológia története

- A felszín alatti vizek áramlásának fizikája
- Kúthidraulikai vizsgálatok
- Regionális áramlási rendszerek vizsgálata (Tóth J. 1963)
- Kémiai hidrogeológiai (transzport folyamatok)

- Qanats,
- Kína -
- bambusznád kutak,
- 1126 A.D.
- Province of Artois

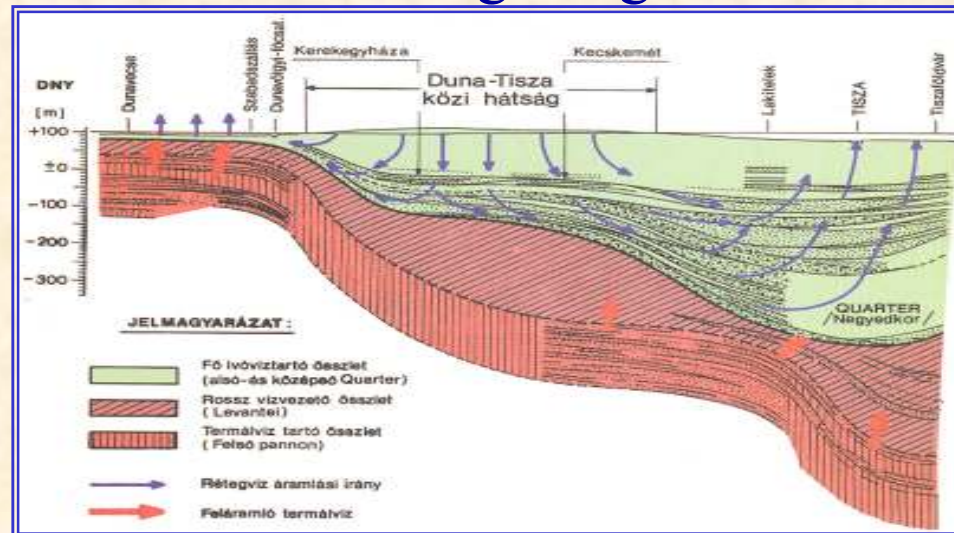
artézi víz

A hidrogeológia története

- 1856 – a Darcy egyenlet születése,
- 1857 – Dupuit leírja a kapilláris csövek áramlási viszonyait,
- 1877 – Lucas definiálja a hidrogeológiát,
- 1923 – Terzaghi megadja az 1D-tranziens áramlás egyenletét,
- 1928 – Meinzer megadja a nyomás alatti rendszerek leírását,
- 1935 – Theis egyenletek megadása,
- 1940 – Jacob továbbfejleszti a Theis egyenleteket,
- 1940 – Hubbert „The theory of groundwater motion”,
- 1963 – Tóth J. megadja regionális áramlási rendszerek leírását,
- 1968 – Pinder és Bredehoeft hidrogeológiai modellezése.

A hidrogeológia története, hazai vonatkozások

- XIX. század – Bányamérnökök, a mélyfúrás elterjedése,
- XIX. század – Barnakőszén bányászat, vízvédelem,
- XIX. század – Zsigmondy Vilmos és Béla,
- 1911 – Lóczy Lajos szerint 3000 fúrt kút az Alföldön,
- 1945 – Nagy lendülettel megindul a vízellátási program,
- 1954 – A Tiszalöki vízlépcső (öntözés, hajózás, vízenergia)

A felszín alatti vizek eredete

- **Kondenzáció**
- A hőmérséklet csökkenésével a vízgőz nagy része kondenzálódott
- $T_{\text{kritikus}} = 375 \text{ Celsius}$

- **M. de Turville szoláris szél elmélete**
- A naptól érkező hidrogén a földi légkör oxigénjével vízzé egyesülhet
- Naponta így $2 \cdot 10^3 \text{ kg}$ víz keletkezik

→ A vadózus vizek döntő része kondenzációval keletkezett

A felszín alatti vizek osztályozása

1. A vizet tartó rétegek anyaga szerint
2. A rétegben elhelyezkedő vízre ható főerők szerint
3. A rétegben helyet foglaló víz nyugalmi nyomása szerint
4. Hidraulikai szempont szerint
5. Hőmérséklet alapján
6. Kémiai összetétel szerint
7. Gyakorlati osztályozás

1. Porózus és repedezett kőzetek. Kettős porozitású rendszerek.

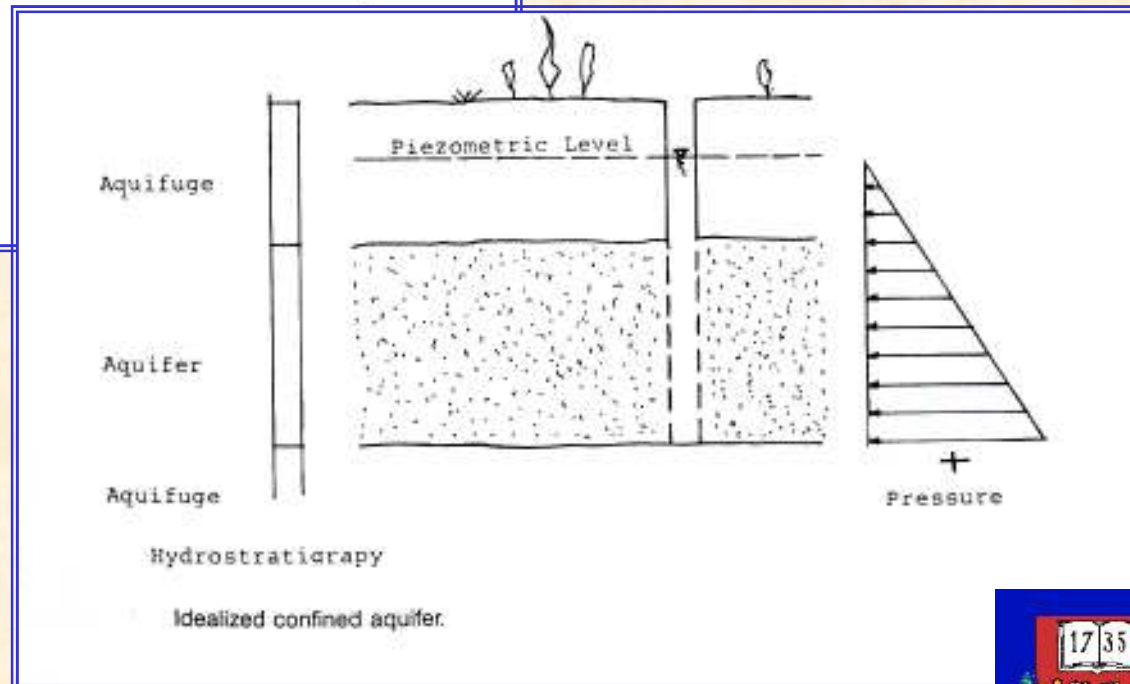
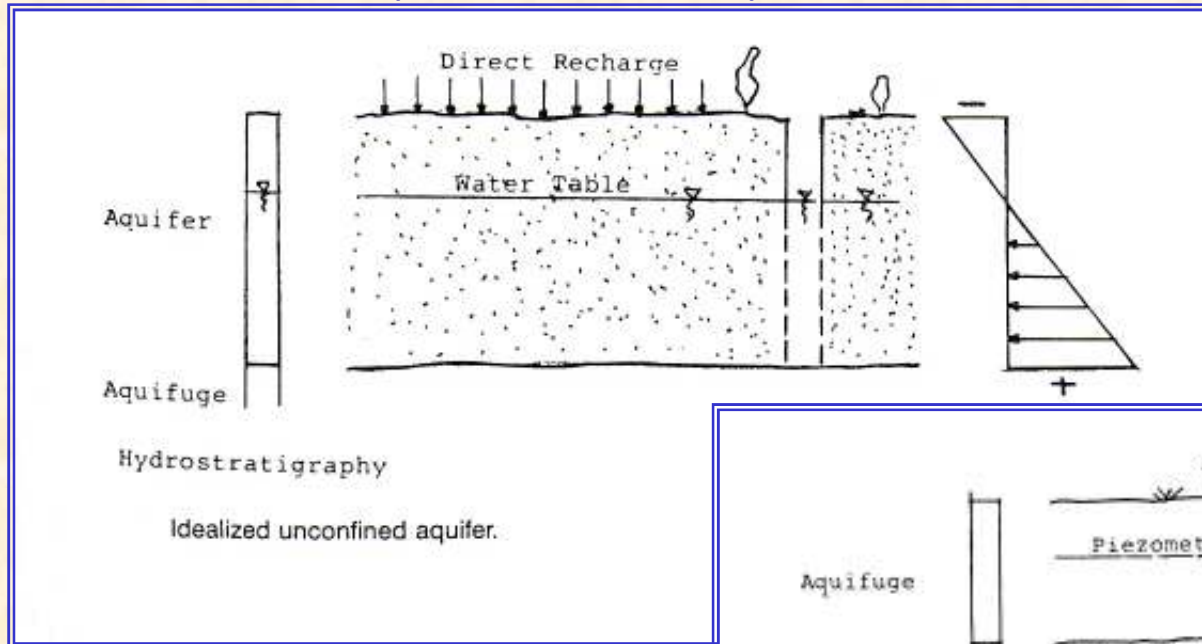
2. Aktív erők: a nehézségi erő, a kapilláris erő, ozmotikus erő

Passzív erők: molekuláris erők, súrlódás, tehetetlenség,
kapilláris erő

A felszín alatti vizek osztályozása

3. Szabad „nyílt tükrű” és nyomás alatti „zárt tükrű” rendszerek.

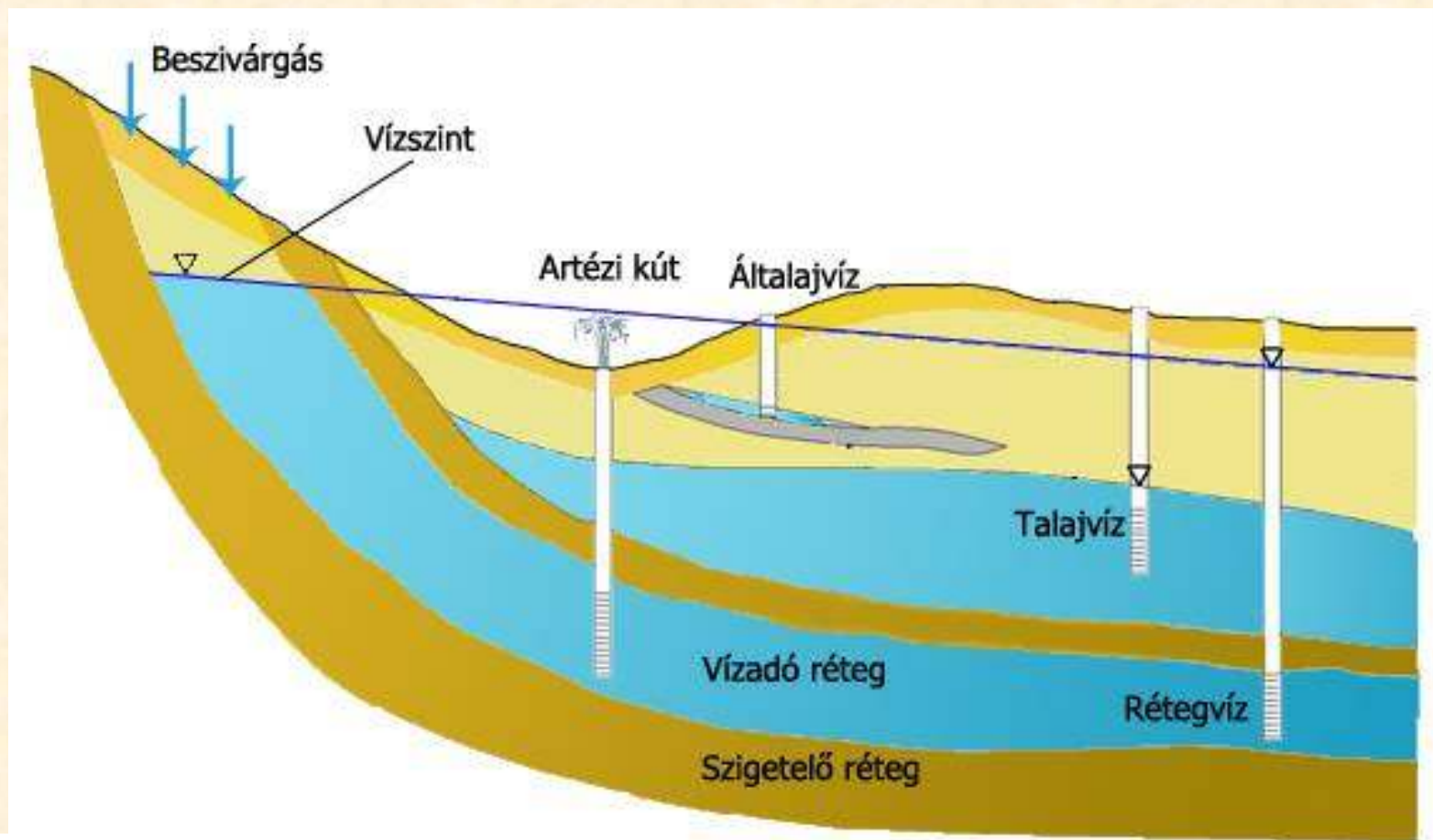

4. Stagnáló és áramló vizek (I, hidraulikai gradiens)

A felszín alatti vizek osztályozása

Szabad „nyílt tükrű” és nyomás alatti „zárt tükrű” rendszerek.

A felszín alatti vizek osztályozása

5. Sokféle T osztályozás.

Bélteky – Papp – Scmidt beosztása

18 C – hideg víz

18 C – 25 C langyos víz

25 C - 37 C meleg víz

37 C – hévíz

37 C – 60 C kevésbé forró víz

60 C – 90 C forró víz

90 C igen forró víz

6. Egyszerű víz, ásványvíz, gyógyvíz

- Savanyú víz
- Kalcium-magnézium hidrogénkarbonátos víz
- Kloridos víz
- Szulfátos (keserű) víz
- Vasa víz
- Kénes víz
- Jódos, brómos víz

A felszín alatti vizek osztályozása

6. Egyszerű víz, ásványvíz, gyógyvíz

- több mint 1000 mg/l oldott szilárd alkotórész
- Egyes ritka biológiailag aktív nyomelemekből 1-20 mg/l
- Kevesebb mint 1000 mg/l oldott szilárd alkotórész, de az oldott gáztartalom jelentős (>500 mg/l)

Ásványvíz:

Gyógyvíz:
amelyet a hatóság
azzá nyilvánít,
olyan ásványvíz, amely
gyógyhatással bír,

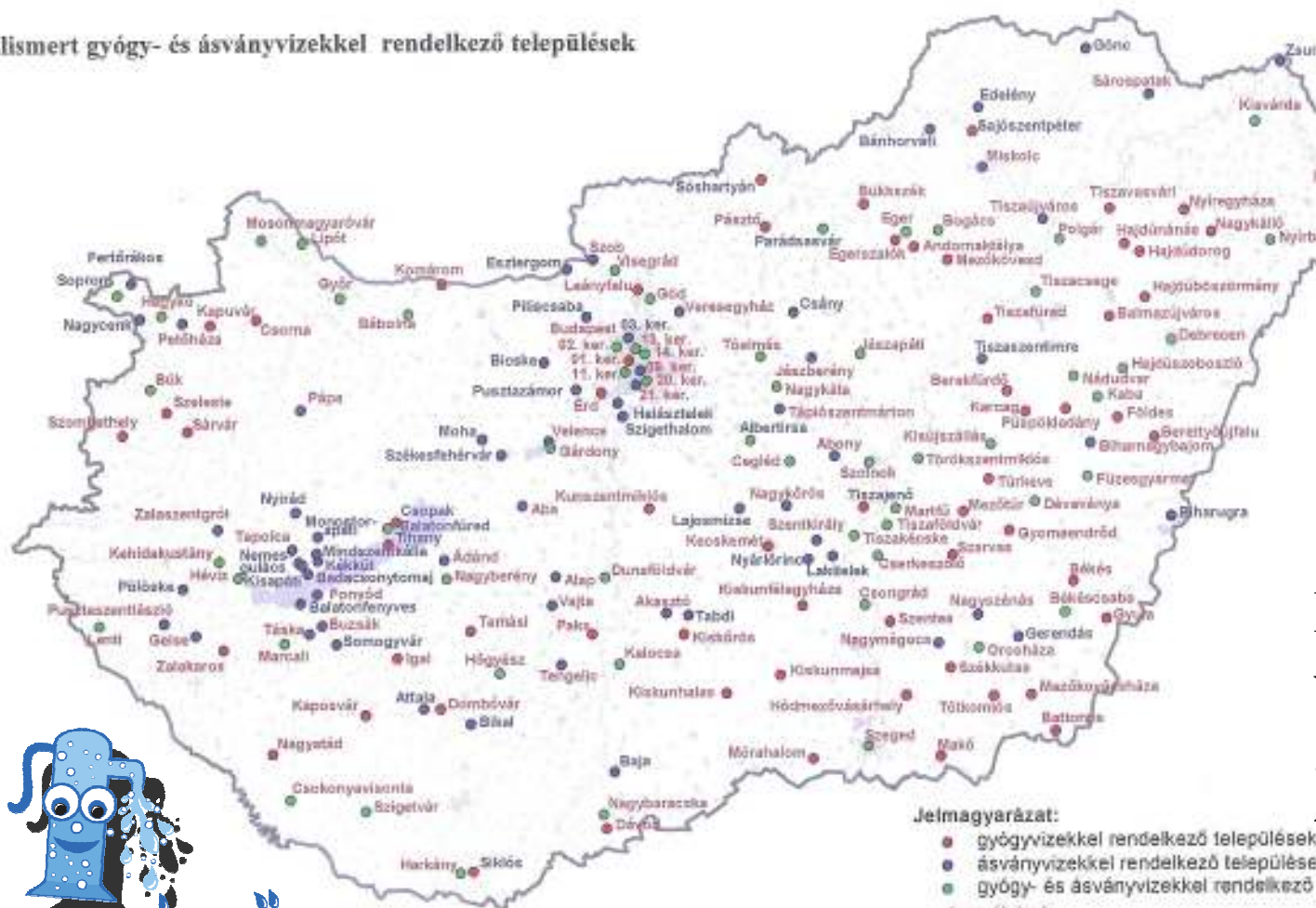

Ásvány- és gyógyvíz, valamint hévízkészleteink hasznosítása

OGYFI – 195 elismert ásványvíz, 220 elismert gyógyvíz,
70 gyógyfürdő, 13 gyógyhely, 1 mofetta

Elismert gyógy- és ásványvizekkel rendelkező települések

- Jelmagyarázat:
- gyógyvizekkel rendelkező települések
  - ásványvizekkel rendelkező települések
  - gyógy- és ásványvizekkel rendelkező települések
  - termálvizek
  - nem termálvizek

Egyedülálló
változatosság
a vízminőség
tekintetében

Ásványvíz szabályozás jelenleg – EU (mediterrán országok + Francia.)

A magyar ásványvíz szabályozás összhangban az EU szabályozásával.

Csak az a víz nevezhető természetes ásványvíznek, amely

-szennyeződéstől védett vízadó rétegből származik,

-egészségre kedvező hatással rendelkezik,

-összetétele a természetes ingadozás határain belül állandó,

-összetevői megfelelnek a megadott határértékeknek,

-mikrobiológiailag tiszta,

-a víznyerő helyen palackozzák,

-kezelésben nem részesül, kivéve a levegőztetést,

-nem tartalmaz a széndioxidon kívül idegen anyagot,

-hivatalos elismerésben részesül.

Az ásványvizekre vonatkozó jelenleg érvényes rendeletekben megfogalmazott feltételek az ásványianyag-tartalom (szárazanyag-tartalom) alapján

65/2004		74/1999	
elnevezés	kritérium	elnevezés	kritérium
Nagyon csekély ásványianyag-tartalmú	kevesebb, mint 50 mg/l		
Csekély ásványianyag-tartalmú	kevesebb, mint 500 mg/l		
		Ásványvíz	500-1000 mg/l oldott anyag és feltételek egyes komponensekre
Ásványi anyagban gazdag	több, mint 1500 mg/l	Ásványvíz	több, mint 1000 mg/l oldott anyag

Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdői Főigazgatóság – hatóság
Természetes ásványvízként való elismerés

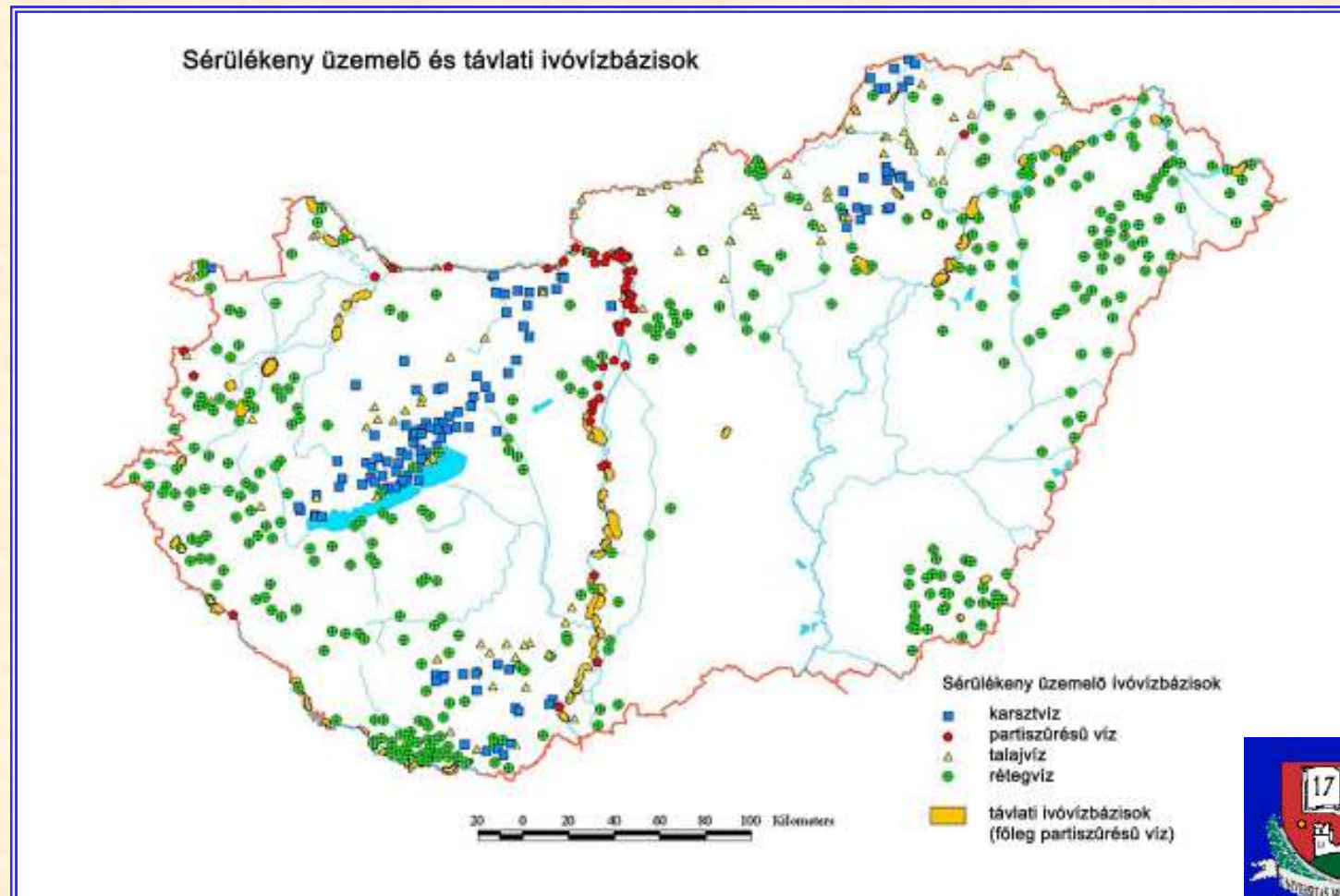
A felszín alatti vizek osztályozása

7. Partiszűrészű víz (kapcsolat vízfolyással)

Talajvíz (meteorológiai viszonyok számottevő hatása)

Rétegvíz

Karsztvíz

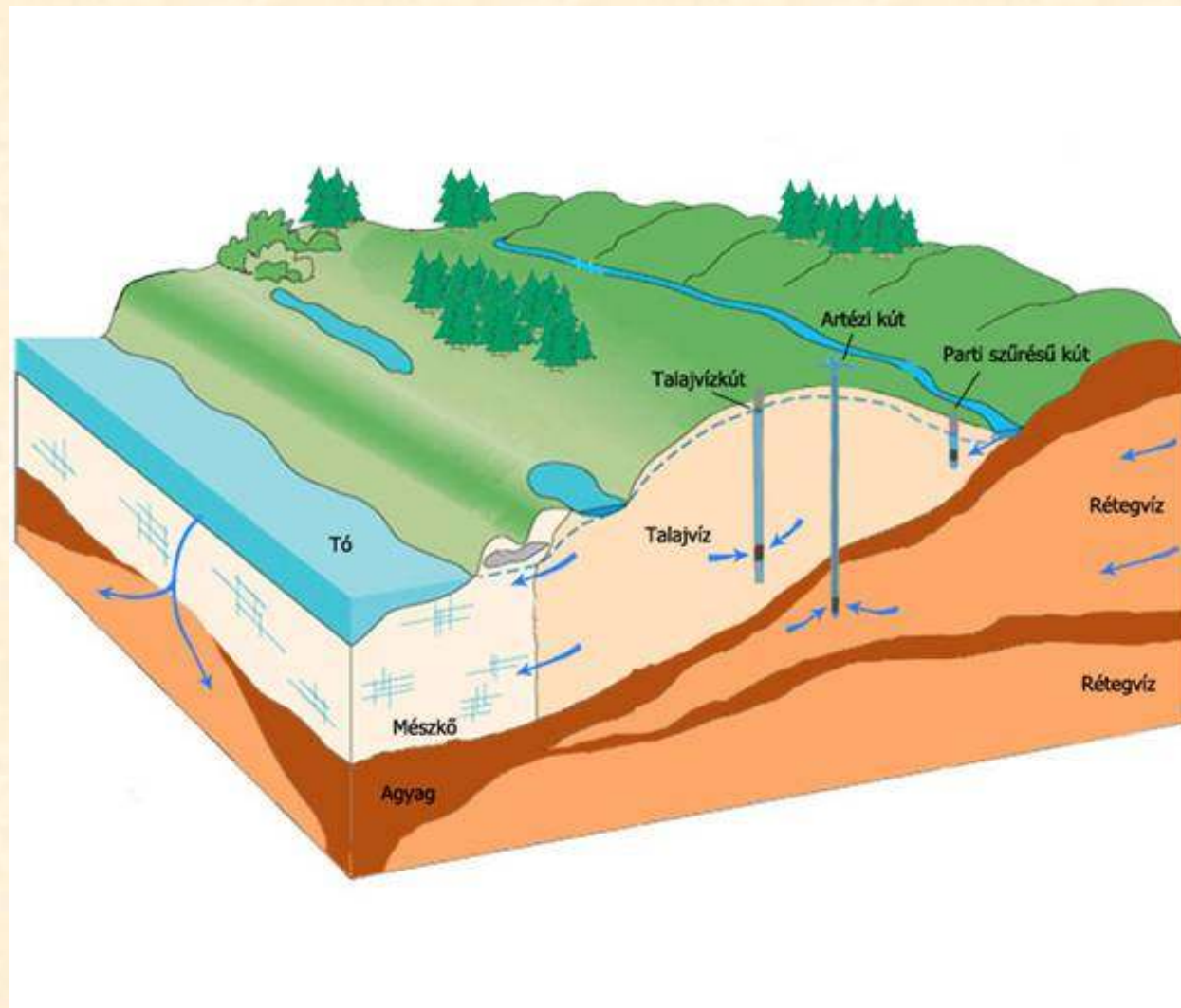
A felszín alatti vizek osztályozása

7. Partiszűrészű víz (kapcsolat vízfolyással)

Talajvíz (meteorológiai viszonyok számottevő hatása)

Rétegvíz

Karsztvíz

A kőzetek átteresztőképessége (K) és szivárgási tényezője (k)

Áteresztőképesség = permeabilitás

a kőzet tulajdonságaitól függ

K [m²], 1 Darcy = 10⁻¹² m²

$$k = \frac{K}{\mu} \rho_v g$$

ρ_v = a víz sűrűsége

g = gravitációs gyorsulás

μ = víz dinamikai viszkozitása

Szivárgási tényező =

a kőzet és a fluidum tulajdonságaitól függ
k [m/s] vagy [m/nap]

Geological material	Hydraulic conductivity, (m s ⁻¹)	Porosity, n
Fluvial deposits (alluvium)	10 ⁻⁵ -10 ⁻²	0.05-0.35
Glacial deposits		
Basal till	10 ⁻¹¹ -10 ⁻⁶	0.30-0.35
Lacustrine silt and clay	10 ⁻¹³ -10 ⁻⁹	0.35-0.70
Outwash sand and gravel	10 ⁻⁷ -10 ⁻³	0.25-0.50
Loess	10 ⁻¹¹ -10 ⁻⁵	0.35-0.50
Sandstone	10 ⁻¹⁰ -10 ⁻⁵	0.05-0.35
Shales		
Unfractured	10 ⁻¹³ -10 ⁻⁹	0-0.10
Fractured	10 ⁻⁹ -10 ⁻⁵	0.05-0.50
Mudstone	10 ⁻¹² -10 ⁻¹⁰	0.35-0.45
Dolomite	10 ⁻⁹ -10 ⁻⁵	0.001-0.20
Oolitic limestone	10 ⁻⁷ -10 ⁻⁶	0.01-0.25
Chalk		
Primary	10 ⁻⁸ -10 ⁻⁵	0.15-0.45
Secondary	10 ⁻⁵ -10 ⁻³	0.005-0.02
Coral limestones	10 ⁻³ -10 ⁻¹	0.30-0.50
Karstified limestones	10 ⁻⁶ -10 ⁰	0.05-0.50
Marble, fractured	10 ⁻⁸ -10 ⁻⁵	0.001-0.02
Volcanic tuff	10 ⁻⁷ -10 ⁻⁵	0.15-0.40
Basaltic lava	10 ⁻¹³ -10 ⁻²	0-0.25
Igneous and metamorphic rocks: fractured and fractured	10 ⁻¹³ -10 ⁻⁵	0-0.10

A kőzetek áteresztőképessége (K) és szivárgási tényezője (k)

Áteresztőképesség = permeabilitás

a kőzet tulajdonságaitól függ

K [m²], 1 Darcy = 10⁻¹² m²

$$k = \frac{K}{\mu} \rho_v g$$

ρ_v = a víz sűrűsége

g = gravitációs gyorsulás

μ = víz dinamikai viszkozitása

Szivárgási tényező =

a kőzet és a fluidum tulajdonságaitól függ
k [m/s] vagy [m/nap]

	k [m/s]		k [m/d]		Átlag [m/d]
	max	min	max	min	
kavics	0,03	0,0003	2592	25,92	1308,96
közepes kavics	0,05	0,01	4320	864	2592
finom kavics	0,01	0,0001	864	8,64	436
folyami kavics	0,01	2E-05	864	1,73	433
finom homok	0,001	0,0001	86,4	8,64	47,5
közepes homok	0,0004	0,0001	34,56	8,64	21,6
durva homok	0,00661	9E-07	571,104	0,07776	285,5909
homok	0,003171	3,17E-06	273,9726	0,273973	137,1233
homokliszt	1,16E-09	1,16E-11	0,0001	0,000001	5,05E-05
iszap	1,16E-11	1,16E-13	0,000001	1E-08	5,05E-07
agyag	1,16E-13	1,16E-16	1E-08	1E-11	5,01E-09
sovány agyag	1,16E-11	1,16E-13	0,000001	1E-08	5,05E-07
közepes agyag	1,16E-14	1,16E-16	1E-09	1E-11	5,05E-10
kövér agyag	1,16E-16	1,16E-17	1E-10	1E-11	5,5E-11
mészkö, dolomit	0,000116	1,16E-07	10	0,01	5,005
Tömött andezit	1,16E-08	1,16E-08	0,001	0,001	0,001
Repedezett andezit	1,16E-07	1,16E-07	0,01	0,01	0,01

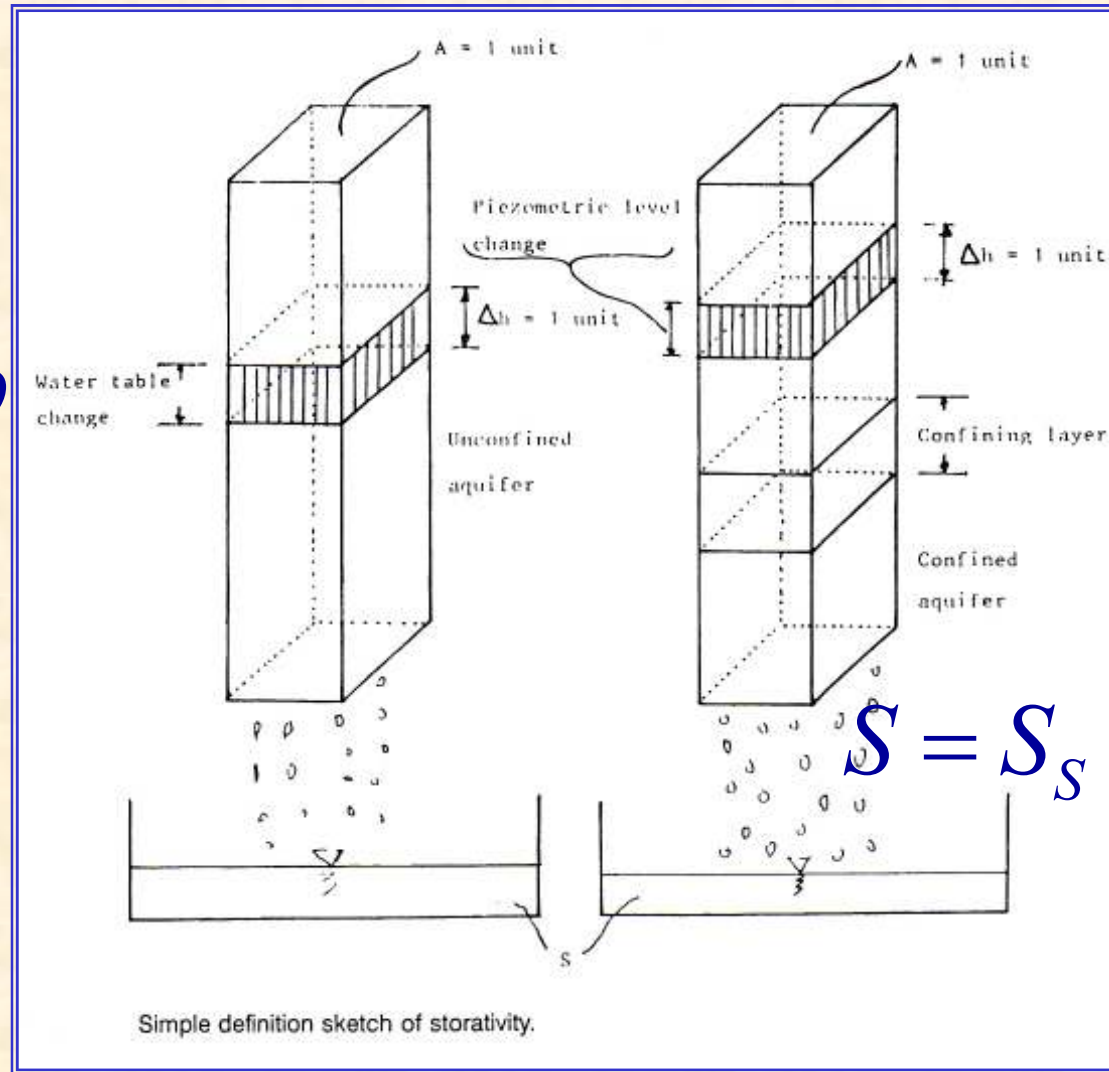

A kőzetek tárolási tényezője (S [-])

$$S = \frac{\Delta V}{A\Delta H}$$

$$S = S_s b$$

fajlagos
tárolási
tényező

fajlagos
hozam

$$S = S_s + S_y \approx S_y$$

A közetek tárolási tényezője (S)

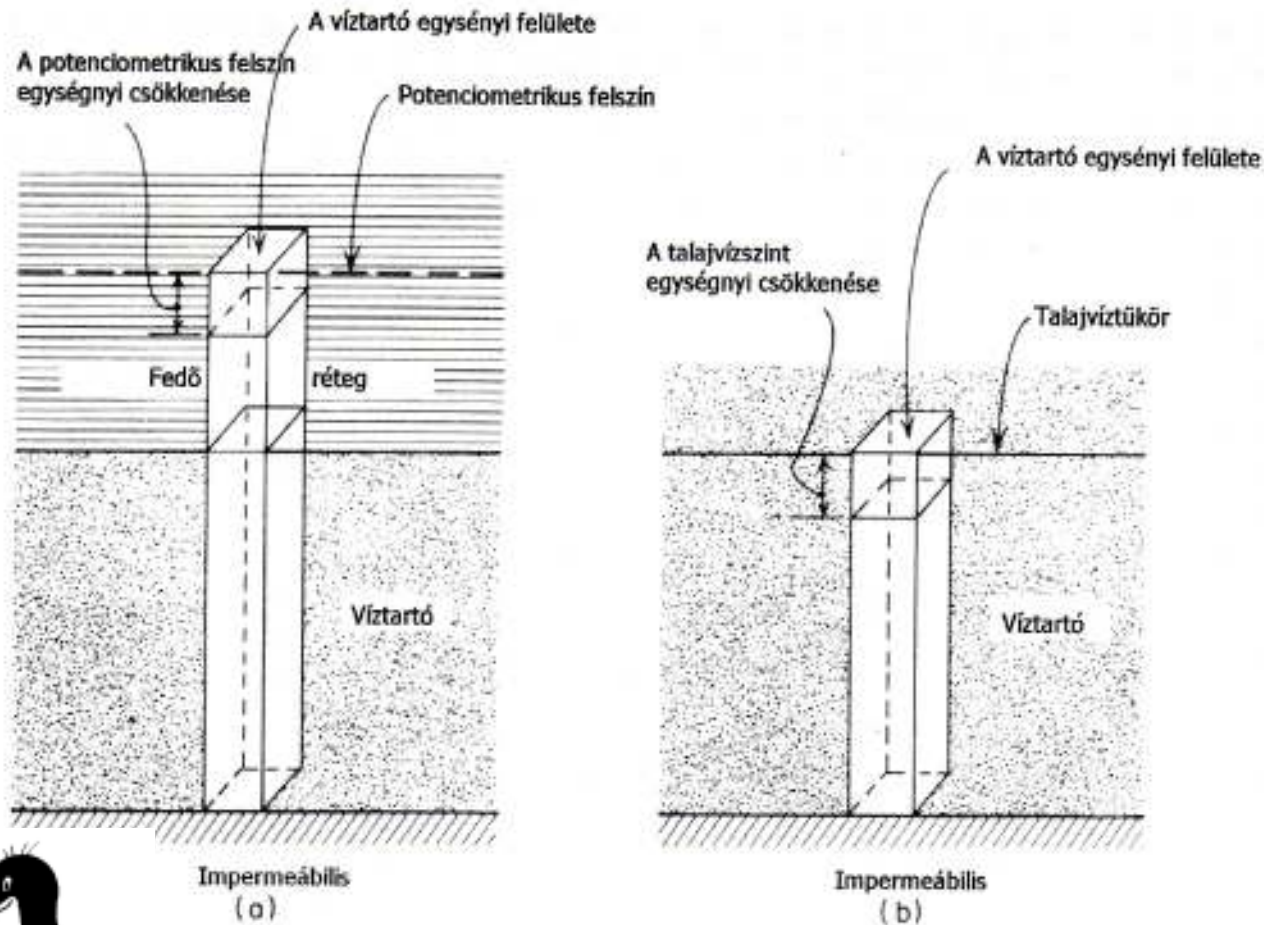
$$S = 5 \cdot 10^{-5} - 5 \cdot 10^{-3}$$

$$S = b\rho_v g(\alpha + n\beta)$$

Kőzet
kompresszió,
és a víz
tágulása

$$S_y = n_e$$

$$n = S_y + S_r$$

A kőzetek tárolási tényezője (S)

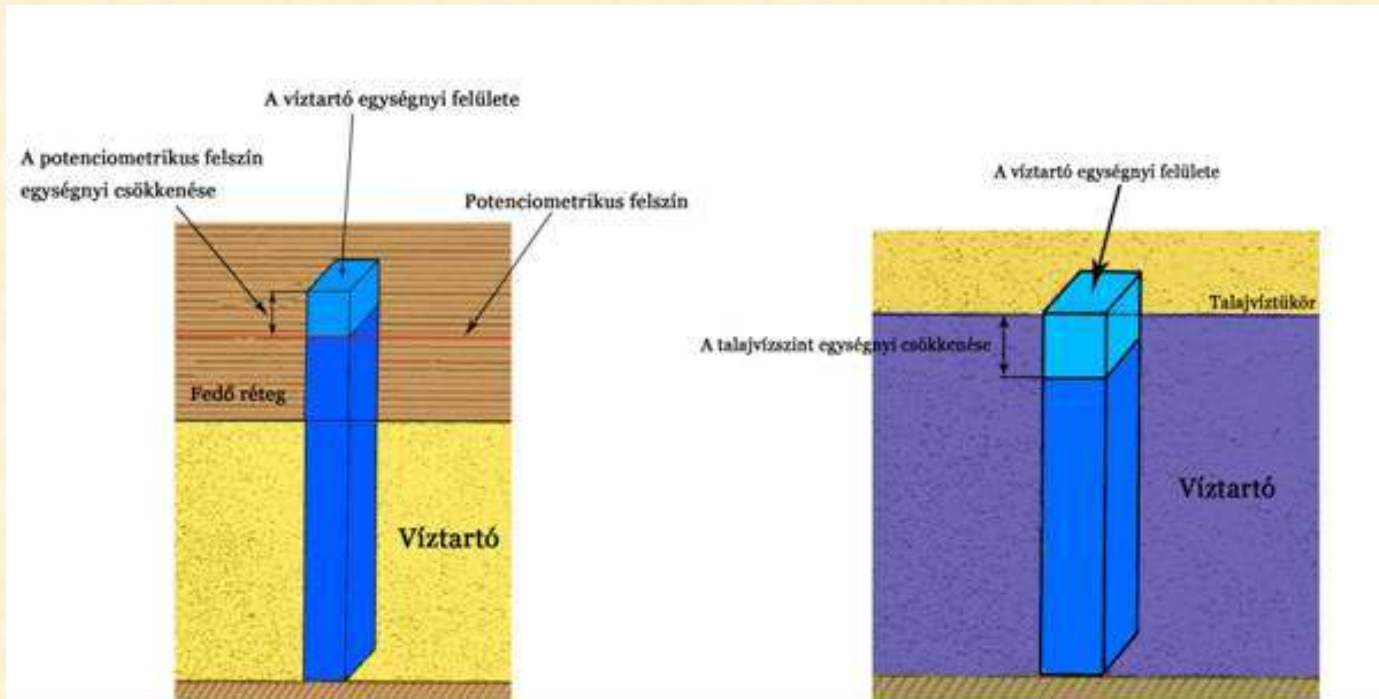
$$S = 5 \cdot 10^{-5} - 5 \cdot 10^{-3}$$

$$S = b\rho_v g(\alpha + n\beta)$$

Kőzet
kompresszió,
és a víz
tágulása

$$S_y = n_e$$

$$n = S_y + S_r$$

A kőzetek piezo-vezetőképessége (a vagy D [m²/s])

T = k b [m²/s], a vizsgált réteg transzmisszivitása

$$a = D = \frac{T}{S}$$

D = „Hydraulic diffusivity”

Three-dimensional time-variant groundwater flow (x, y, z, t)

(a) Darcy's Law in direction of principal axes (x, y, z)

$$v_x = -K_x \frac{\partial h}{\partial x} \quad v_y = -K_y \frac{\partial h}{\partial y} \quad v_z = -K_z \frac{\partial h}{\partial z} \quad (A)$$

(b) Continuity: considering a three-dimensional element

flow entering in the x direction in time $\delta t = v_x dy dz \delta t$
 flow leaving in the x direction in time $\delta t = (v_x + \frac{\partial v_x}{\partial x} dx) dy dz \delta t$
 net flow entering in time δt in the x direction = $-(\partial v_x / \partial x) dx dy dz \delta t$
 net flow entering in time δt in the y direction = $-(\partial v_y / \partial y) dx dy dz \delta t$
 net flow entering in time δt in the z direction = $-(\partial v_z / \partial z) dx dy dz \delta t$
 net flow entering in time δt due to increase in head $\delta h = -\delta h S_s dx dy dz$
 These flows must sum to zero; in the limit $\delta h / \delta t$ tends to $\partial h / \partial t$,

$$-\frac{\partial v_x}{\partial x} - \frac{\partial v_y}{\partial y} - \frac{\partial v_z}{\partial z} = S_s \frac{\partial h}{\partial t} \quad (B)$$

(c) Combining equations (A) and (B)

$$\frac{\partial}{\partial x} \left(K_x \frac{\partial h}{\partial x} \right) + \frac{\partial}{\partial y} \left(K_y \frac{\partial h}{\partial y} \right) + \frac{\partial}{\partial z} \left(K_z \frac{\partial h}{\partial z} \right) = S_s \frac{\partial h}{\partial t}$$

This is the governing equation for three-dimensional groundwater flow.

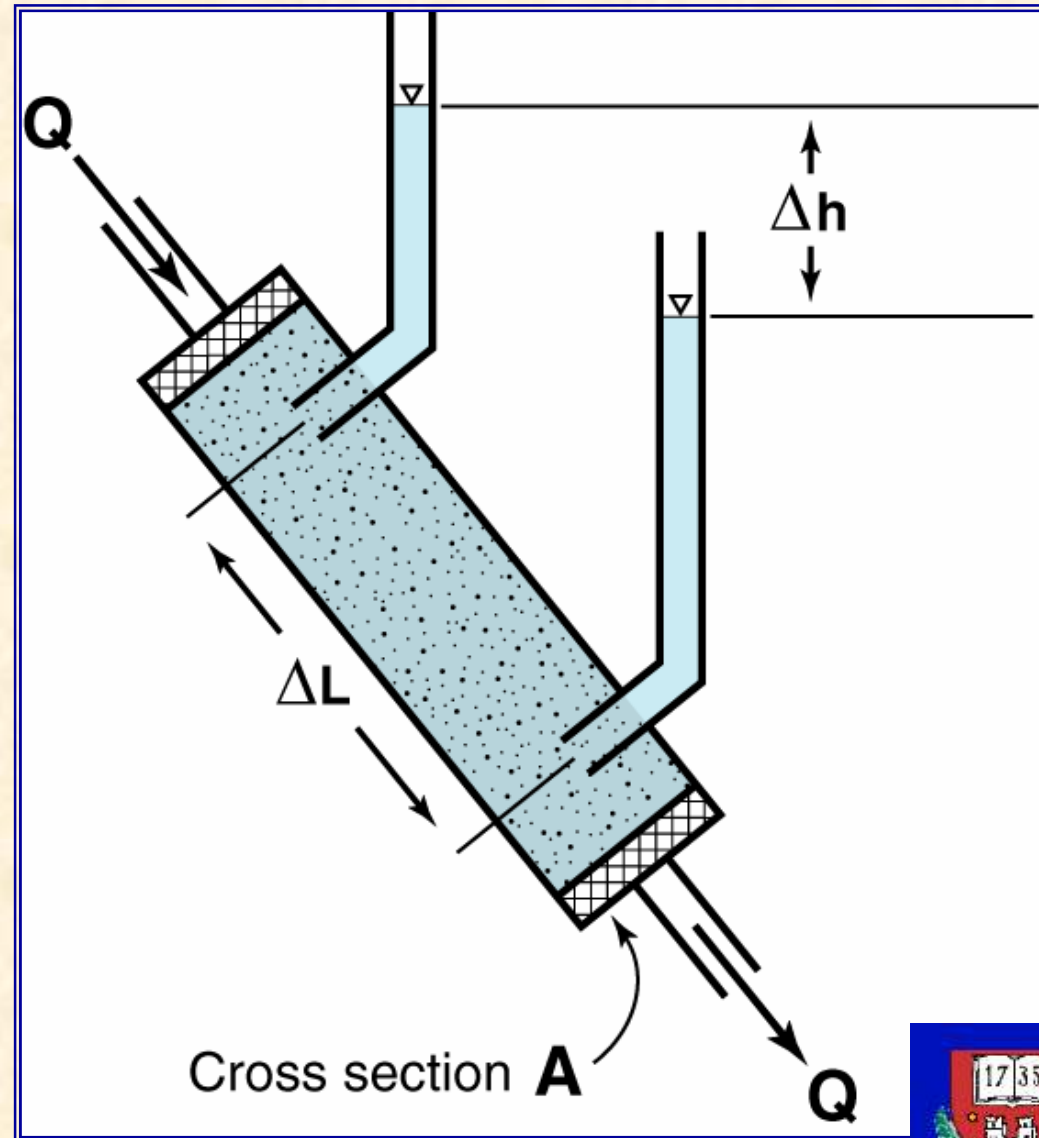

A Darcy egyenlet (1856)

$$Q = kA \frac{\Delta h}{\Delta L}$$

$$q = \frac{Q}{A} = -k \frac{dh}{dL}$$

A Darcy egyenlet:
 $v = kI$

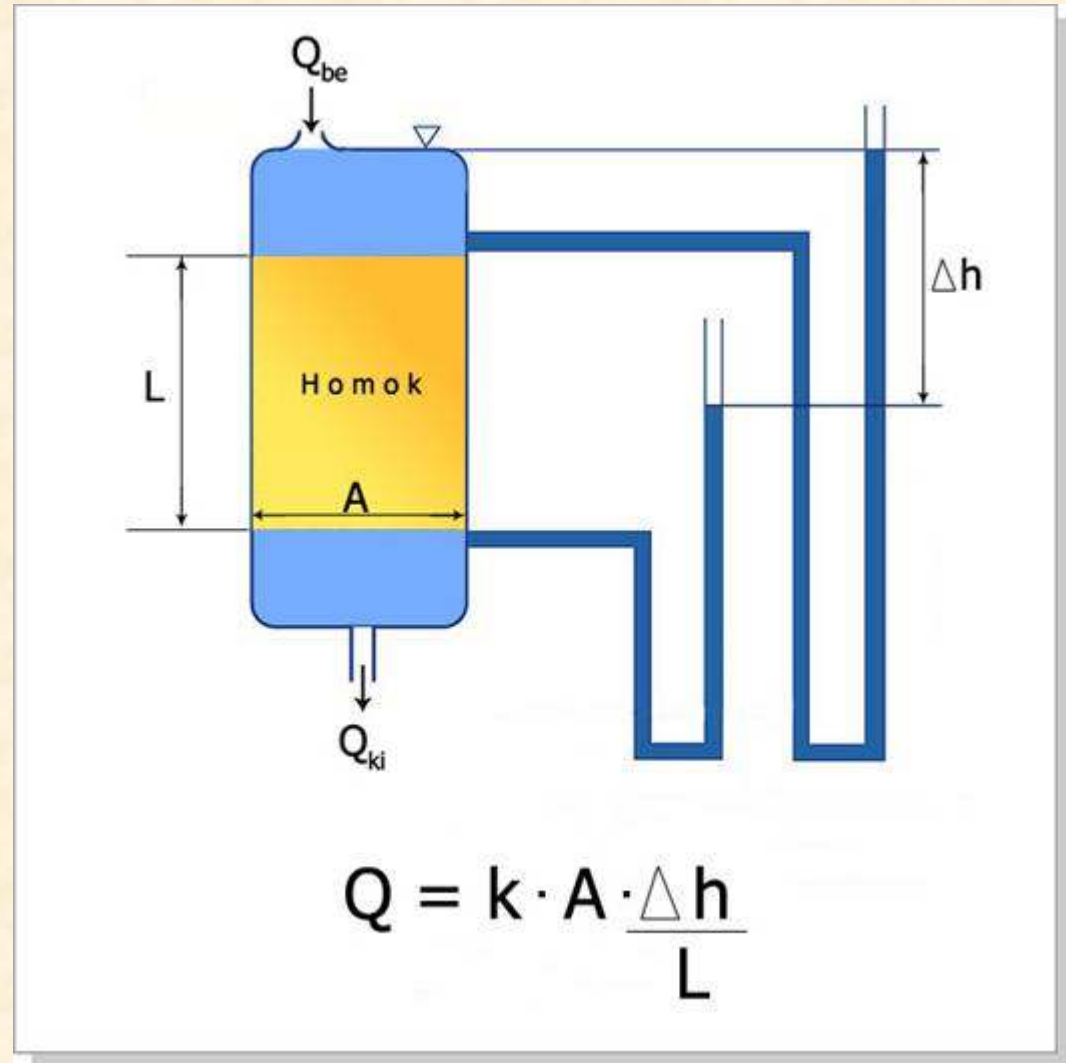

A Darcy egyenlet (1856)

$$Q = kA \frac{\Delta h}{\Delta L}$$

$$q = \frac{Q}{A} = -k \frac{dh}{dL}$$

A Darcy egyenlet:
 $v = kI$

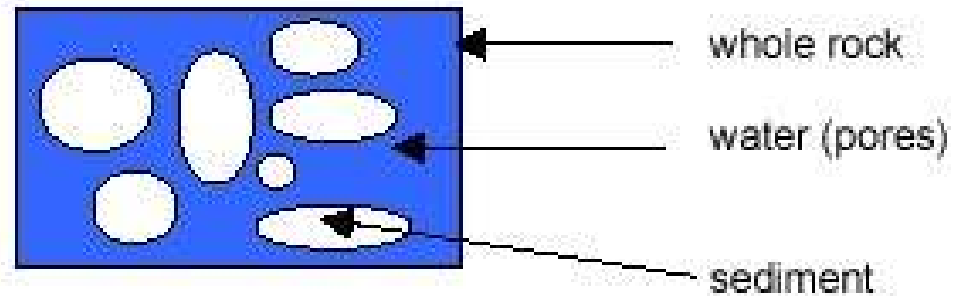

A Darcy egyenlet (1856)

DEFINITION OF POROSITY AND k

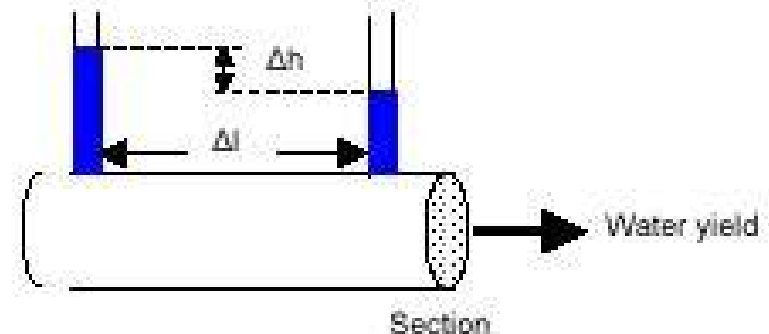
POROSITY:

$$\text{Porosity} = \frac{\text{volume of pores}}{\text{volume of rock}}$$

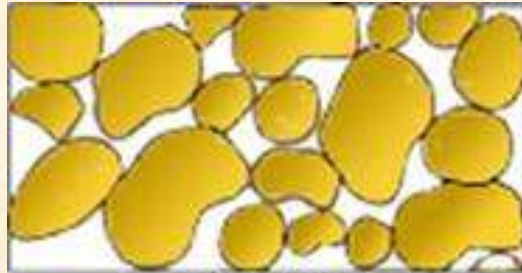

$$k = \frac{\text{water yield}}{\text{sample section}} / \text{hydraulic gradient}$$

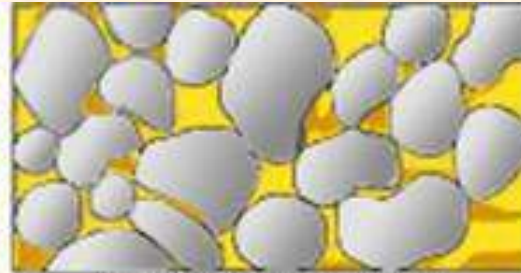
with hydraulic gradient = $\Delta h / \Delta l$

A Darcy egyenlet (1856)

Kavics
Jól osztályozott, nagy porozitás

Kavics-homok-agyag
Gyengén osztályozott,
kis porozitás

Cementált homokkő
kis porozitás

Agyag
nagy porozitás

Mészkö
kis porozitás

Agyagpala
kis porozitás

